

prof. UO dr hab. Sabina Kauf
Katedra Logistyki i Marketingu
Instytut Nauk o Zarządzaniu i Jakości
Uniwersytet Opolski

Opole, 12.10.2019

Recenzja rozprawy doktorskiej mgra Damiana Lisa pt. „Systemy wsparcia logistycznego w funkcjonowaniu ratownictwa wodnego”, napisanej pod kierunkiem naukowym dr hab. Ewy Płaczek, prof. UE i promotora pomocniczego dr Iwony Michniewicz

1. Wybór i ranga problematyki badawczej

Na wstępie chciałabym podkreślić wagę i znaczenie problemu, którego podjął się Doktorant. Jako uzasadnienie do podjęcia badań w obszarze wsparcia logistycznego w funkcjonowaniu ratownictwa wodnego wskazał problemy, wynikające m.in. z przepisów, niezapewniających gwarancji finansowania zadań statusowych oraz niedoborów zasobowych, pociągających za sobą niewłaściwą organizację i malejącą sprawność działania.

Zdaniem Autora unikalnym sposobem na podniesienie sprawności funkcjonowania podmiotów ratownictwa wodnego może być zastosowanie koncepcji systemu wsparcia logistycznego. Należy podkreślić, że doktorant podjął się trudnego zadania prakseologicznej oceny sprawności, odnosząc ją do organizacji non-profit.

Doktorant dokonał w pracy próby wykazania, że wsparcie logistyczne w funkcjonowaniu podmiotów ratownictwa wodnego jest zagadnieniem istotnym ze względu na:

1. rolę, jaką sektor ten pełni w życiu społecznym obywateli,
2. stosunkowo nieliczne publikacje i badania w tym zakresie.

Wspomniane elementy sprawiają, że obraną tematykę należy uznać za istotną, zarówno z naukowego punktu widzenia, jak i możliwego do osiągnięcia wyniku praktycznego. Tym samym Doktorant spełnił wymóg artykułu 13.1. ustawy o stopniach naukowych i tytule naukowym oraz o stopniach i tytule w zakresie sztuki (Dz.U. 2003 nr 65 poz.595).

Praca stanowi przykład pracy naukowo-badawczej o walorach teorio-poznawczych. Doktorant zauważa, że wsparcie logistyczne może przyczynić się do poprawy sprawności działania podmiotów sektora non-profit. Dostrzega rosnące znaczenie zapewnienia dostępności miejsca i czasu odpowiednich materiałów oraz narzędzi (sprzętu), niezbędnych do ratowania życia osób poszkodowanych na obszarach wodnych. Zwraca uwagę na konieczność pokonywania dysproporcji czasowo-przestrzennych, warunkujących sprawność funkcjonowania ratownictwa wodnego. Tym samym w zastosowaniu koncepcji wsparcia logistycznego do poprawy sprawności działania organizacji non-profit upatruje lukę badawczą.

Na uwagę zasługuje dociekliwość z jaką Doktorant próbuje „rozstrzygnąć” niektóre problemy. Bliższa lektura rozprawy nasuwa jednak szereg konstruktywnych refleksji oraz daje możliwość sformułowania wielu pozytywnych, moim zdaniem, choć czasami dyskusyjnych uwag pod adresem niektórych szczegółowych rozważań i propozycji Doktoranta.

Z uwag ogólnych odnoszących się do prezentowanej rozprawy należy podkreślić swobodę, z jaką Autor traktuje podjęty temat, wskazując na duże zaangażowanie w rozwijaniu zagadnień będących przedmiotem rozważań.

Praca zawiera dociekania świadczące o stosunkowo dobrej znajomości i opanowaniu podstaw teoretyczno-metodologicznych badanej problematyki. Sposób rozumowania, styl wyprowadzania podstawowych wywodów jest adekwatny do charakteru i rangi rozprawy doktorskiej. Ogólnie rzecz biorąc, struktura rozprawy wyrażona w pięciu rozdziałach (dwóch, obejmujących badania literaturowe, jednego dotyczącego uwarunkowań funkcjonowania systemu ratownictwa wodnego, oraz dwóch prezentujących metodykę i wyniki badań w zakresie znaczenia wsparcia logistycznego dla ratownictwa wodnego) jest merytorycznie oraz formalnie poprawna. Tytuły rozdziałów w zasadzie dobrze wprowadzają w poruszane w nich treści. Niemniej – przy bliższej analizie zauważyć można pewne przejawy niekonsekwencji. I tak np. tytuł rozdz. 1 *Sprawne działania podmiotów non-profit w logistyce* może budzić pewne wątpliwości, czy chodzi o sprawność organizacji non-profit realizujących zadania logistyczne, czy raczej o sprawność logistyki wspierającej działania organizacji non-profit. Wątpliwości te potęguje pkt. 1.3 *Sprawność działania w obszarach zastosowań logistyki*. Te, mogą być militarne, biznesowe i społeczne, a takie ujęcie znacznie wykracza poza obszar wyznaczony tematem rozprawy. Zbyt szerokie wydaje się także ujęcie rozdziału drugiego, dotyczącego *roli wsparcia logistycznego w organizacji*. Praca dotyczy organizacji non-profit, więc uzasadnione byłoby ograniczenie się jedynie do organizacji tego typu, a nie rozpatrywanie organizacji raz w ujęciu szerokim, a raz zawężając je do organizacji nieochodowych, a ściślej organizacji ratownictwa wodnego. Niemniej układ treści jest spójny i logiczny.

Bibliografia prezentowanej problematyki, odzwierciedla bogactwo dorobku naukowego, nie tylko polsko-, ale i obcojęzycznego.

2. Ocena metodyki przeprowadzonych badań

Autor postępując zgodnie ze sztuką prowadzenia badań naukowych na wstępie sformułował cel, którym jest *ocena sprawności systemu wsparcia logistycznego w ratownictwie wodnym*. Tak sformułowany cel jest ambitny i zawiera elementy praktyczne. Ogranicza się jednak tylko do sprawności podmiotów ratownictwa wodnego. Rodzi się zatem pytanie, czy wsparcie logistyczne może warunkować sprawność również innych organizacji non-profit?

Jeżeli chodzi o kolejny element metodyczny – hipotezy badawcze, to Doktorant sformułował tezę, że *system wsparcia logistycznego w ratownictwie wodnym wzmacnia skuteczność funkcjonowania ratownictwa wodnego*. Tezę tę uzupełnił trzema pytaniami badawczymi. We wstępie określił też zakres przedmiotowy (sprawność systemu wsparcia logistycznego) oraz podmiotowy (WOPR i RWR) badań.

Cel pracy został właściwie zrealizowany i udokumentowany, a teza zweryfikowana. Co do pytań badawczych, to znalazły one w dysertacji odpowiedź, choć pyt. 2, dotyczące wpływu wsparcia logistycznego na skuteczność ratownictwa wodnego nie do końca, gdyż wpływ możemy określić jedynie w drodze eksperymentu, a takowego Doktorant nie przeprowadzał.

Doktorant właściwie dobrał metody badawcze. Wykorzystał krytyczną analizę literatury używając terminów *logistical suport, logoistical suport in emergeny*) jako słów kluczowych, w oparciu o bazy Ebsco, Proquest, Emerald Management i BazTech. Przeprowadził badania jakościowe z wykorzystaniem metody obserwacji bezpośredniej, wywiadu pogłębionego i kwestionariusza ankiety. Analizę uzyskanych danych przeprowadził z wykorzystaniem statystyki opisowej oraz metod statystycznych, w tym korelacji.

3. Ocena merytoryczna

Realizacja celu pracy przebiega w nurcie teoretyczno-aplikacyjnym. W rozdziale pierwszym Doktorant definiuje zasadnicze pojęcia związane ze sprawnością działania podmiotów non-profit. Wskazuje na istotę funkcjonowania organizacji tego typu oraz rosnące ich znaczenie. Uzasadnia to słusznie pisząc: *W Polsce od 2103 roku odnotowuje się stały wzrost liczby podmiotów wchodzących w skład trzeciego sektora, który podyktowany jest m.in. wzrostem odpowiedzialności społecznej, która służy nie tylko zaspokojeniu potrzeb własnych, ale całego społeczeństwa* (s. 17). Waga i znaczenie sektora non-profit we współczesnej gospodarce skłoniła Autora do dokonania klasyfikacji tych organizacji. Co więcej, wskazuje, że *zarządzanie tymi podmiotami wymaga odpowiedniej sprawności działania [...], która stanowi warunek konieczny (choć nie wystarczający, S.K.) osiągnięcia sukcesu, skierowanego na realizację zamierzonych celów* (s. 20) Doktorant słusznie zauważa, że sprawność jest pojęciem wieloznacznym i różnie interpretowanym. Dlatego też dokonuje w pracy przeglądu podejść do pojęcia „sprawność” odwołując się przede wszystkim do prakseologii, jako nauki o sprawnym działaniu. Doktorant odnosi się głównie do sprawności w naukach o zarządzaniu, pisząc: *ogólne warunki sprawnego zarządzania [...] mają zasadniczy wpływ na dynamikę zmian jakie wywiera na otoczenie, niezależnie od ciągłych zmian oczekiwań, potrzeb i wartości ludzi w podmiotach (także non-profit)* (s. 25). Szkoda, że Autor nie skoncentrował się głównie na organizacjach niedochodowych, w których problematyka sprawności działania jest zdecydowanie bardziej zaniedbywana, a niżeli w sektorze biznesowym. Koncentracji na organizacjach non-profit zabrakło także w ostatnim podrozdziale (o czym już wspomniałam).

Zamierzeniem Autora było zapewne wskazanie na szeroki aspekt problematyki sprawności oraz wykazanie zasadności takiego podejścia również do funkcjonowania trzeciego sektora. Niemniej z perspektywy tytułu rozprawy nieco brakuje uszczegółowienia zagadnienia dla organizacji non-profit.

Mając świadomość znaczenia wsparcia logistycznego dla sprawności działania organizacji Doktorant w drugim rozdziale słusznie rozpoczyna od wskazania użyteczności logistyki, wychodząc od zdefiniowania pojęcia „użyteczność” oraz wskazując pola jej zastosowania w logistyce (s. 41). Ponieważ obecny świat składa się z niezliczonej liczby elementów wzajemnie na siebie oddziałujących Doktorant w pkt. 2.2 wskazuje na konieczność zastosowania podejścia systemowego w naukach o zarządzaniu, gdyż jak słusznie pisze: *[...] pozwala odnaleźć rozwiązania alternatywne, które rokują optymalizację działań przy maksymalnej wydajności i minimalnym koszcie, w niezwykle skomplikowanej sieci wzajemnych interakcji.* (s. 44). Wskazuje jednocześnie, że przesłanką podejścia systemowego w logistyce jest złożona struktura procesów logistycznych, dążących do integracji przepływów materialno-informacyjnych w danym podmiocie (s. 46). Doktorant na kanwie prakseologii uzasadnia możliwość przeniesienia osiągnięć teorii systemów na grunt dziedziny wiedzy praktycznej, jaką jest logistyka, by w dalszej kolejności wskazać zasadność implementacji teorii wsparcia logistycznego w organizacjach, w tym non-profit (pkt. 2.3). Doktorant słusznie zwraca uwagę na fakt, że wsparcie logistyczne decyduje o efektywności i skuteczności podstawowego procesu organizacji (s. 59). Rozdział drugi kończą rozważania w zakresie projektowania systemów wsparcia logistycznego i ich znaczenia dla zapewnienia dostępności zasobów będących w dyspozycji organizacji różnego typu.

Punktem wyjścia rozważań w rozdziale trzecim jest założenie, że najistotniejszą potrzebą człowieka jest poczucie bezpieczeństwa. Jego zagwarantowanie spoczywa na państwie. Realizując swoje zadania państwo stworzyło jednolitą strukturę systemu bezpieczeństwa, którego integralnym ogniwem są organizacje ratownictwa wodnego. Dlatego w rozdziale tym Doktorant skoncentrował się na prezentacji uwarunkowań funkcjonowania organizacji systemu ratownictwa wodnego w Polsce. Zidentyfikował kluczowe problemy prawne i organizacyjne, warunkujące sprawność funkcjonowania oraz niesienia pomocy osobom poszkodowanym na obszarach wodnych.

Z pragmatycznego punktu widzenia interesujące i wartościowe wydają się być rozważania zawarte w kolejnych dwóch rozdziałach (czwarty i piąty). Stanowią one część empiryczno-analityczną. Prowadzone w tej części rozważania pozwoliły Doktorantowi na realizację przyjętego celu oraz uzyskanie odpowiedzi na postawione pytania badawcze. W moim przekonaniu, choć część ta jest bardzo wartościowa i pozwala na identyfikację kluczowych problemów ratownictwa wodnego w Polsce oraz narzędzi systemu wsparcia logistycznego, mogących znaleźć zastosowanie w działalności podmiotów ratowniczych jest najślabszą częścią

pracy. Doktorant przeprowadził badania w organizacjach WOPR oraz RWR. Podmioty te zdecydowanie różnią się między sobą. Pierwszy ma długą tradycję i ciągle jeszcze „skostniałe” struktury. Drugi jest organizacją o stosunkowo krótkim okresie funkcjonowania, której rozwój możliwy był dzięki zmianom ustawowym. RWR jest organizacją konkurującą z WOPR oraz działająca w zasadzie na warunkach rynkowych. Należy nadmienić, że dzisiejsze RWR od momentu powołania w roku 2004 Wodnego Ochotniczego Pogotowia Ratunkowego Południowej Wielkopolski dążyło do stania się pełnoprawnym członkiem WOPR. Bezskutecznie. Swoją działalność jako organizacja ratownictwa wodnego rozpoczęło dopiero po zmianie uregulowań prawnych w roku 2012. Tak różne uwarunkowania prowadzenia działalności przez te dwie organizacje wymagałyby, moim zdaniem odrębnej analizy. Zastanawiam się, czy w ogóle można je porównywać? Ponadto w prezentacji wyników brakuje krytycznej ich analizy i komentarza, np. wyjaśnienia wymagałoby stwierdzenie: *w badanej grupie otrzymane wsparcie finansowe od gmin nie wpłynęło na poprawę jakości świadczonych usług przez WOPR (29%) oraz RWR (18%)* (s. 123), czy: *wprowadzenie zmian w przepisach prawa w zakresie funkcjonowania systemu ratownictwa wodnego nie poprawiło jego funkcjonowania, a wręcz przeciwnie zmiany doprowadziły do wielu negatywnych skutków na rynku ratownictwa wodnego* (s. 155). Rodzi się pytanie dlaczego tak jest?

Doktorant w prezentowanej pracy dokonał znaczących ustaleń, które umiejętnie podkreślił we wnioskach końcowych. Wiele z nich stanowi dorobek Autora dysertacji, np.:

- wspomaganie procesów zarządzania (planowanie, organizowanie, motywowanie, kontrola) w organizacji ratownictwa wodnego jest słabo skorelowana ze zmianami kadrowymi,
- funkcjonowanie systemu (mechanizmy, narzędzia) służącego do dokonywania zamówień na poszczególne usługi ratownictwa wodnego jest najsilniej powiązane z samokontrolą w podmiocie
- przyjęty w obszarze ratownictwa wodnego system wsparcia finansowania jest nie wystarczający dla skutecznej realizacji działań ratowniczych,
- wartością dodaną w zakresie zastosowania systemu wsparcia logistycznego podmiotów ratownictwa wodnego jest jego dodatni wpływ na skuteczność realizacji zadań przez te podmioty,
- użyteczność systemu wsparcia logistycznego poprawi skuteczność działań przez podmioty uprawnione do wykonywania usług ratowniczych,
- działania ukierunkowane na wzmacnianie odporności łańcucha dostaw wyrobów hutniczych przekładają się na wzrost wszystkich wskaźników niezawodności, natomiast liczebność zbioru zakłóceń - na wskaźniki: kompletności oraz terminowości realizowania dostaw.

Mimo wielu osiągnięć Doktorantowi nie udało się uniknąć pewnych niedostatków. Po przestudiowaniu rozprawy pojawiają się uwagi formalne i dyskusyjne:

1. Autor w pracy pisze (s. 5) „wymienione terminy podejmują decyzje w trzech obszarach...”, a przecież to decydenci, a nie terminy podejmują decyzje, czy gdzie indziej: *podejmując próbę znaczeniową tego pojęcia dla zarządzania* (s. 40), fragment ten jest niezrozumiały.
2. W wielu przypadkach rysunki są nieczytelne, a ich podpisy nieprecyzyjne (np. *miejsce gospodarki społecznej*, rodzi się pytanie o miejsce w czym: w procesach gospodarowania?
3. Doktorant pisze *literatura przedmiotu wskazuje na wyodrębnienie trzech wymiarów logistyki* (s. 31), a powinno być raczej: na podstawie analizy literaturowej możemy wyodrębnić...,
4. Dążąc do uzyskania zarysu pojęcia wsparcia logistycznego Autor poddał analizie abstrakty 23 artykułów, uzyskanych z badania literatury w tym zakresie. (s. 54) Nie precyzuje jednak, jak dobór ten został dokonany, zwłaszcza, że we wstępie pisze: *po usunięciu dubli oraz zastosowaniu kryterium inkluzji i eliminacji pozostało 79 publikacji* (s. 7). Rozbieżność ta wymagałaby wyjaśnienia.

Reasumując, pragnę podkreślić, że zasygnalizowane wątpliwości i uwagi szczegółowe w niczym nie ujmują mojej pozytywnej oceny i wartości całości kształtu rozprawy. Prezentowana praca posiada szereg walorów natury teoretyczno-aplikacyjnej, zawiera wątki systematyki, a także ujęcia i treści nowatorskie.

4. Konkluzja

Uważam, że przeprowadzone studia teoretyczne łącznie z osiągniętymi wynikami badań empirycznych stanowią podstawę do uznania, że cel rozprawy został osiągnięty. Oceniając pozytywnie recenzowaną dysertację pragnę podkreślić, że:

- stanowi ona jednolite metodologicznie studium teoretyczno-empiryczne poświęcone wskazaniu roli i znaczenia wsparcia logistycznego w podnoszeniu sprawności funkcjonowania organizacji ratownictwa wodnego,
- wnosi wkład do teorii poznania sprawności prakseologicznej organizacji non-profit,
- niweluje lukę badawczą w zakresie wykorzystania wsparcia logistycznego w ratownictwie wodnym,
- wskazuje na kierunki kolejnych badań, których efektem powinno być stworzenie modelu zarządzania systemem ratownictwa wodnego, uwzględniającego wsparcie logistyczne.

W świetle powyższego konstatuję, że rozprawa mgra Damiana Lisa spełnia wymagania Ustawy z dnia 14 marca 2003 roku o stopniach naukowych i tytule naukowym oraz o stopniach i tytule w zakresie sztuki (Dz.U. 2003 nr 65 poz.595) oraz wnoszę o jej dopuszczenie do publicznej obrony.

